

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A gyermekjogok kialakulása és fejlődése, illetve a gyermekvédelmi jelzőrendszer szerepe a
gyermekeket megillető jogok biztosítása terén**

Szerző:

dr. Margittai Orsolya

bíróági titkár

Kézirat lezárva:

Szeged, 2023. augusztus 19.

I. Bevezető

A gyermekekre a családdá válás alappilléreként tekinthetünk. Ennek megfelelően társadalomtudományi és jogtudományi szempontból is kiemelt jelentőséggel bír a jogaik érvényesítése és védelme.

Számos kutatás igazolta, hogy a gyermekek alapjogai sok esetben oly mértékben sérülhetnek egy büntető-, polgári peres vagy közigazgatási eljárás során, amely már-már felveti az igazságszolgáltatásban dolgozók felelősségét is. Ezen oknál fogva kiemelt jelentőséggel bír, hogy a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaiként, illetve a fiatalokúakkal kapcsolatos peres eljárások során is olyan szakemberek járjanak el, akik amellet, hogy megfelelő szakmai képzettséggel rendelkeznek, egyfajta gyermekbarát attitűdöt is magukénak mondhatnak.

Kellő empátiával és odafigyeléssel megkönnyíthető a gyermekekkel, fiatalokúakkal történő együttműködés ezen eljárások során, illetve a jogaik érvényesítése is előmozdítható.

Jelen tanulmányban először a gyermekek jogainak kialakulása és fejlődése, illetve jelenlegi helyzete kerül bemutatásra az ókori görög városállamok szokásjogától kiindulva a középkori történelmen keresztül egészen a XX. század legjelentősebb gyermekjogokra vonatkozó nemzetközi jogi egyezményeinek rövid elemzéséig.

Ezt követően az ENSZ fiatalokúakkal kapcsolatos igazságszolgáltatására vonatkozó szabályrendszerére térek ki, melynek bemutatása nélkülözhetetlen a modernkori gyermekjogok garanciális érvényesülése érdekében, majd a gyermekvédelmi jelzőrendszert veszem górcső alá, azon belül is hangsúlyozva a gyámhatóság feladatkörét a gyermekeket megillető jogok biztosítása terén.

A tanulmány záró részében összefoglalást adok a leírtakról, illetve a szükséges konzekvenciát is levonom.

II. A gyermekjogok kialakulása, fejlődése

A jogtudomány a gyermekeket megillető jogokat az alapjogok második generációja körébe tartozó szociális jogként deklarálja, amely azt jelenti, hogy az állam számára cselekvési kötelezettséget ír elő ezen jogok biztosítása érdekében.

A történelem során a gyermekek jogainak helyzete, illetve érvényesülése nagy mértékben átalakult.

Az ókori Görögországban a fejlett, virágzó városállamok lakói közül a spártaiak - a Vének Tanácsa döntésének megfelelően - a testi / szellemi fogyatékkal született vagy koraszülött gyermekeiket a Taigetosz¹ hegyen hagyták, és az istenek kegyelmére bízták őket. Ezt görögül „apothetai” névvel illették, amely letételt, kitevést jelent.

Tehát a tévhittel ellentétben a spártaiak nem ölték meg ezeket a gyerekeket - elvégre az, mint minden görög városállamban, így Spártában is bűncselekménynek számított volna -, hanem otthagyták őket a hegy tetején, ahova egyébként számos olyan spártai polgár is elzarándokolt, akinek valamilyen okból kifolyólag nem születhetett gyermeke, és a hegyen hagyott csecsemőket magával vihette, illetve saját otthonában felnevelhette. Ezáltal a fogyatékkal született gyermekeket a vérszerinti szülei nem ítélték halálra, hanem egy „új esélyt” adtak számukra.²

A középkorban méginkább háttérbe szorult a gyermekjogok biztosítása, sőt elmondható, hogy egyáltalán nem volt jellemző a gyerekek iránti érzékenység. A csecsemőhalandóság magas számára tekintettel a szülők egyfajta távolságtartással kezelték őket, illetve gyakorlatilag kis felnőtteknek tekintették a gyerekeket, ezáltal a gyermekkor, mint életszakasz szinte teljesen ismeretlen volt ebben a korban.³

Változás kizárólag a XVIII. században következett be, amikor is *Jean-Jacques Rousseau* svájci filozófus az 1762-ben megjelent „Emil, avagy a nevelésről” című művében arról folytatott értekezést, hogy a gyermek számára meg kell hagyni a gyermekkorát, nem szabad őt felnőttként kezelni, ezáltal

¹ Egyes források szerint Taügetosz, latin eredetű szó, a görögből latinba átkerült Taygetus, majd Taigetus magyaros alakja.

² <https://hu.wikipedia.org/wiki/Ta%C3%BCgetosz> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot

³ Faix Nikoletta: A gyermeki jogok kialakulása a nemzetközi jogban és az igazságszolgáltatásra gyakorolt hatásuk, in: Eljárásjogi Szemle, 2016/4., 2016. évfolyam, 1. o.

Rousseau neveléstudományi szempontból már ekkoriban különválasztotta a gyermekkort és a felnőttkort.

A XIX. század első felében, 1919-ben a brit állampolgárságú *Eglantyne Jebb* az első világháborúban menekülésre kényszerített német és osztrák gyermekek megsegítésére megalapította a Save the Children Fund elnevezésű alapítványt, melyet 1920-ra nemzetközi szintre bővítve létrehozta az International Save the Children Union nevű szervezetet.⁴

Az 1920-as évek közepén a Nemzetek Szövetsége elfogadta a Jebb javaslatát tartalmazó Genfi Nyilatkozatot, amely már tartalmazott utalást a gyermeki alapjogokra, azonban a tényleges előrelépést az Egyesült Nemzetek Szövetségének (ENSZ)⁵ létrehozása jelentette, melynek Közgyűlése 1946-ban megalapította az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Gyorssegélyalapját.⁶

Az UNICEF az ENSZ gyermekjóléti szervezete, amely a világon több, mint 190 országban van jelen. Hazánkban először 1946-ban alakult UNICEF iroda, melyet azonban 1949-ben - a politikai helyzetre tekintettel - bezártak, majd 1975-ben létrehozták az UNICEF Magyar Nemzeti Bizottságát, amely jelenleg alapítványként működő, saját vezetősége által irányított jótékonyági civil szervezet.

Az UNICEF fő feladatai közé tartozik a katasztrófa sújtotta területeken, illetve háborús konfliktus közepette élő gyermekek helyzetének javítása, valamint gyógyszerekkel, védőoltásokkal és tiszta ivóvízzel ellátása, alultápláltságuk csökkentése, melynek érdekében élelmiszer, ivóvíz és gyógyszer adományokat szállítanak ezen területekre.

Emellett küzdelmet folytatnak a gyermekek jogai érvényesülésének biztosításáért, a gyermekek jólétének kialakításáért, illetve a gyermekbántalmazás és a gyermekkereskedelem elterjedése ellen is.⁷

⁴ <https://www.savethechildren.net/> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot

⁵ UN - United Nations

⁶ UNICEF - United Nations International Children's Emergency Fund

⁷ <https://unicef.hu/unicef-magyarorszagon/> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot

A gyermekjogok fejlődésének következő lépcsőfokaként az *Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának*⁸ elfogadását említhetjük meg, melyre 1948-ban került sor, ezen dokumentum azonban kizárólag néhány rendelkezést tartalmazott a gyermekek védelmével kapcsolatban.

Mindezeket követően 1966. december 16. napján az ENSZ Közgyűlése elfogadta a *Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát*, mely hazánkban az 1976. március 23. napján hatályba lépett 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel került kihirdetésre. Ezen egyezségokmány 23. és 24. cikke összefoglalta a gyermek és a család védelmével kapcsolatos általános alapelveket, miszerint a család számára biztosítani kell az állami és társadalmi védelmet, hiszen a család a társadalom alapvető egysége. Emellett ezen dokumentum elismerte a férfiak és nők családalapításhoz való jogát, mely mindkét fél szabad elhatározásán kell, hogy alapuljon.

A fenti gondolatsort fűzi tovább a *Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya*, mely szintén 1966. december 16. napján került elfogadásra, és melyet hazánkban az 1976. évi 9. törvényerejű rendelet léptetett hatályba. Ezen nemzetközi dokumentum már szót ejtett a gyermekek és fiatalok gazdasági és társadalmi kizsákmányolásának tilalmáról, valamint deklarálta azt is, hogy szükséges egy minimális életkor meghatározása, amely alatt a gyermekek nem foglalkoztathatóak.⁹

Mégis a gyermekjogok kialakulásában, illetve fejlődésében a mérföldkövet a New Yorkban, 1989. november 20. napján kelt, és hazánkban az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, 1991. november 6. napjától hatályos *Gyermek jogairól szóló Egyezmény*¹⁰ (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény) jelentette.¹¹

1990 szeptemberére már 20 állam - köztük Magyarország is - ratifikálta az Egyezményt, majd ezen szám 1990 év végére 57-re nőtt.

Az ENSZ Közgyűlése ezen nemzetközi dokumentumban foglalta össze azon jogoknak a minimumát, amelyeket minden ratifikáló államnak biztosítani kell az ott élő gyermekek számára.

⁸ Universal Declaration of Human Rights

⁹ Faix N.: i.m. 3. o.

¹⁰ Convention on the Rights of the Child (CRC)

¹¹ Rózsás Eszter: A gyermekjogok tartalma, érvényesülése és védelme (Doktori PhD értekezés) - Pécs, 2008. - 21. o.

A Kartában szereplő rendelkezések szerint a társadalmi élet alapvető egysége a család, és minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy egy harmonikusan működő, szeretetteljes családi környezetben nőjön fel. Ez ugyanis elengedhetetlen ahhoz, hogy felnőttként maradéktalanul betölthesse azon közösségi szerepet, amely által a társadalom hasznos tagjává válhat. Ehhez azonban az államnak aktívan hozzá kell járulnia azzal, hogy védelmet nyújt a gyermekek, illetve a családok számára.

A hárompólusú gyermek - család - állam jogviszonyban kiemelt jelentőséggel bírnak az állami gyermekvédelmi, gyámügyi, jelzőrendszeri intézmények.

A Gyermekjogi Egyezmény a gyermekeket a felnőttekkel azonos jogokkal rendelkező jogalanyként deklarálta, ugyanakkor bizonyos többletjogokat is biztosít a számukra, úgymint a gyermekkori különleges segítséghez és támogatáshoz való jog, illetve a többletelemeket is tartalmazó speciális tájékoztatási jog, többek között az őket érintő peres eljárásokban.

Mindemellett az Egyezmény kiemeli a gyermekbarát igazságszolgáltatás, valamint a gyermekkorú áldozatok rehabilitációjának fontosságát, illetve a fiatalok igazságszolgáltatási rendszerében érintett gyermekek speciális helyzetét is.¹²

III. Az ENSZ fiatalokkal kapcsolatos igazságszolgáltatására vonatkozó szabályrendszere

A XXI. század igazságszolgáltatásának aktuális témái közé tartozik a gyermekbarát igazságszolgáltatás kérdésköre. Egy peres eljárás - kiemelten a büntetőeljárás - akkor nevezhető gyermekközpontúnak, ha a gyermek jogai abban maradéktalanul érvényre jutnak. Ez azonban feltételezi azon speciális garanciális szabályok érvényesülését, amelyek minden gyermeket minden eljárásban megilletnek, így az érintett értelmi színvonalának és fejlettségének megfelelő teljeskörű tájékoztatás biztosítását az eljárás menetéről, az őt megillető jogokról és terhelő kötelezettségekről, valamint az eljárás végkimeneteléről, eredményéről.

A fiatalok terhelteket megillető jogokkal kapcsolatos nemzetközi szabályokat két fő csoportba sorolhatjuk.

¹² Faix N.: i.m.: 5-7. o.

Az első kategóriát azon nemzetközi egyezmények alkotják, melyek kötelező érvényűek az azokat ratifikáló államokban.

A második csoportba pedig a büntető igazságszolgáltatással foglalkozó emberi jogi dokumentumok, ezen belül nyilatkozatok, ajánlások, illetve alapelvek tartoznak, amelyek egy részről kiegészítik az első csoportba tartozó nemzetközi egyezményeket, más részről pedig iránymutatást nyújtanak azok hatékony érvényesítéséhez.

Az ENSZ Közgyűlése a Gyermekjogi Egyezményben lefektette a fiatalkorúakra vonatkozó igazságszolgáltatás négy alapelvét, amelynek minden peres eljárásban maradéktalanul érvényesülnie kell.¹³

Ezen alapelvek az alábbiak:

- Az élethez, illetve a fejlődéshez való jog
- A fiatalkorú legfőbb érdekének figyelembevétele az eljárások során
- A diszkrimináció tilalma
- A szabad véleménynyilvánításhoz való jog

1. Pekingi Szabályok¹⁴

Az ENSZ Közgyűlése 1985. november 29. napján, Pekingben alkotta meg az első olyan határozatát, amely kifejezetten a fiatalkorúakkal kapcsolatos igazságszolgáltatásra vonatkozó alapelvi szabályokat foglalta magában.

A Pekingi Szabályok 1. része rögzíti a büntetőeljárásra vonatkozó *általános alapelveket*, miszerint a lefektetett szabályok minden fiatalkorú bűnelkövetőre egyaránt érvényesek tekintet nélkül nemre, bőrszínre, anyanyelvre, vallási hovatartozásra, vagy politikai nézetre. Emellett kiemelt jelentőséggel bír a fiatalkorúakat megillető jogok garanciális érvényesítése az eljárás valamennyi szakaszában.

¹³ <https://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/143-dr-dallosne-dr-farkas-edina-fiatalkoru-terheltek-a-buntetoeljarasban> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot

¹⁴ ENSZ Közgyűlési határozat a fiatalkorúak igazságszolgáltatásában alkalmazandó általános minimum követelményekről 40/33.

Továbbá rögzítik, hogy a büntetés kiszabásakor figyelembe kell venni a fiatalkorú elkövető szociális, családi hátterét is, és ennek megfelelően kell igazságos, ugyanakkor arányos büntetést kiszabni.

A 2. rész a *kivizsgálással és döntéshozatallal* foglalkozik. Eszerint a fiatalkorú elkövető letartóztatása, őrizetbe vétele kizárólag ultima ratio jelleggel, végső megoldásként alkalmazható. Ugyanakkor a fenti kényszerintézkedések elrendelése esetén a rendőrség feladata a szülők, gyámok, gondviselők haladéktalan értesítése.

A 3. rész a fiatalkorú elkövetők *tárgyaláson való megítéléséről, illetve elhelyezéséről* szól. A Közgyűlés deklarálja, hogy alapvető emberi jogként a fiatalkorú bűnözőt is megilleti az ártatlanság védelme a tárgyalás lefolytatása során.

A Pekingi Szabályok 4. és 5. része az *állam, illetve a fiatalkorú bűnelkövetők elhelyezéséért felelős intézmények viszonyát* taglalja, és kihangsúlyozzák, hogy a tagállamoknak törekedniük kell a fiatalkorú bűnözők széles körű társadalomba történő visszailleszkedésének, rehabilitációjának biztosítására.

A 6. részben pedig a *kutatás, tervezés, kitűzött célok elérése* kerül előtérbe, melynek során rögzítik, hogy a tagállamoknak különös figyelmet kell fordítaniuk a kialakult politikai helyzetekre, illetve minden kutatással kapcsolatos eredményt dokumentálniuk kell a fejlődés érdekében.¹⁵

Összefoglalva tehát a Pekingi Szabályok alapján a fiatalkorúakat érintő büntetőeljárások kapcsán az elsődleges célkitűzés minden esetben a generális prevenció, azaz a fiatalkorúak számára meg kell teremteni azt a társadalmi, szociális, családi hátteret, amely számukra biztonságot nyújt, és amely mellett nem érzik szükségét a bűncselekmények elkövetésének. Ugyanakkor amennyiben a bűnelkövetés már megtörtént, akkor az igazságszolgáltatásban résztvevőknek - rendőrség, ügyészség, bíróság - a lehető legnagyobb körültekintéssel és odafigyeléssel, illetve a gyermekjogok érvényesülésének maradéktalan betartásával kell eljárniuk a büntetőeljárások során, mindamelllett, hogy a határozat az állam kiemelkedő jelentőséggel bíró feladataként rögzíti a fiatalkorú bűnelkövetők társadalomba történő visszailleszkedésének elősegítését.

¹⁵ Faix N.: i.m.: 8-9. o.

2. Havannai Szabályok¹⁶

Az ENSZ Közgyűlése 1990. december 14. napján, Havannában fogadta el azon határozatát, amelyben lényegében megismételték az 1985-ben elfogadott Pekingi Szabályokat, illetve kihangsúlyozták azok elvi jelentőségét.

Ezen határozat ismételten rögzítette, hogy a fiatalokú elkövetők esetén kizárólag ultima ratio jelleggel lehetséges elzárás, illetve szabadságelvonás alkalmazása, továbbá annak mértékét a lehető legrövidebb időtartamban kell kiszabni, illetve a büntetés végrehajtása során a fiatalokúakat szigorúan el kell különíteni a felnőttokú elkövetőktől.

Mindemellett kihangsúlyozták, hogy fiatalokú elkövetővel szemben szabadságelvonással járó intézkedésről szóló döntést kizárólag bíróság hozhat meg, továbbá szükséges annak biztosítása, hogy a fiatalokú a szabadságvesztés utolsó napja előtt szabadlábra helyezhető legyen.

3. Rijádi Iránymutatások¹⁷

Az ENSZ Közgyűlése által 1990. december 14. napján, Rijádban elfogadott 45/112. számú határozat a fiatalokú bűnelkövetés megelőzése témakörében tartalmaz minimum szabályokat. A határozat a generális prevenció fontossága mellett - melynek biztosítását az állam hatáskörébe delegál - kihangsúlyozza a megfelelő szociális körülmények megteremtését, illetve az oktatásban való részesülés biztosításának jelentőségét is.

A fiatalokú bűnözést mintegy életkori sajátosságként jeleníti meg, amely alapján a társadalmi normákkal való szembeszegülés szinte általános jelenségnek mondható, és azt a határozatban a felnőtté érés részeként aposztrofálják.

¹⁶ ENSZ Közgyűlési határozat a szabadságuktól megfosztott fiatalokúak védelméről 45/113.

¹⁷ 45/112. számú ENSZ Közgyűlési határozat

A fentiekén túl a határozatban rögzítésre kerül azon alapelv is, miszerint a fiatalkori bűnözés megelőzésének legfontosabb eszköze a prevenció, amely leginkább a fiatalok jólétének, szociális biztonságának megteremtésével érhető el.

4. Tokiói Szabályok¹⁸

Az ENSZ Közgyűlése által szintén 1990-ben, Tokióban elfogadott 45/110. számú határozat rendelkezik azokról a legalapvetőbb garanciákról, amelyek a szabadságvesztés-büntetéssel nem járó szankciókkal sújtott személyek védelmét szolgálják.

A határozatban rögzítésre kerül, hogy a tagállamoknak saját jogrendszerükben, önállóan is szabályozniuk kell a szabadságelvonással nem járó intézkedéseket a büntetés-végrehajtási intézetekben történő elhelyezések számának redukálása érdekében. Emellett a határozat utalást tartalmaz arra vonatkozóan is, hogy ezen szabályok meghozatalát a bíróságok hatáskörébe delegálják, valamint a határozatban találunk hivatkozást azzal kapcsolatban is, hogy a bűnügyi nyilvántartásokat szigorúan bizalmas dokumentumként szükséges kezelni, annak adatai illetéktelen, harmadik személy részére nem tehetek hozzáférhetővé. Továbbá a határozatban a fiatalkorú bűnelkövetők kapcsán kifejtésre kerül, hogy elsődleges jelentőséggel bír a társadalomba való visszaintegrálásuk, illetve a reszocializációs folyamatok támogatása is.

5. New Yorki Gyermekjogi Egyezmény¹⁹

Az ENSZ Közgyűlése 1989. november 20. napján, New Yorkban fogadta el a Gyermek Jogairól szóló Egyezményt, amelyben már részletesen kifejtésre kerülnek az igazságszolgáltatás látókörébe került gyermekeket / fiatalkorúakat megillető különleges jogok attól függően, hogy a büntetőeljárásban elkövetőként vagy sértettként szerepelnek ezen személyek.

¹⁸ ENSZ Közgyűlési határozat a szabadságelvonással nem járó intézkedésekkel kapcsolatos ENSZ minimumszabályokról 45/110.
¹⁹ Az ENSZ Közgyűlésének a Gyermek Jogairól szóló Egyezményéről szóló 44/25. számú határozat.

A Gyermekjogi Egyezmény 1. cikke deklarálja a gyermek fogalmát, amely úgy kerül meghatározásra, hogy gyermeknek minősül minden 18. év alatti személy, kivéve, ha a rá alkalmazandó jogszabályok értelmében a nagykorúságát már korábban elérte.

Az Egyezmény alapelveként rögzíti, hogy a gyermek neveléséért, gondozásáért és fejlődéséért felelős személyek a gyermeket érintő döntések meghozatalánál kötelesek a „gyermek mindenképp felett álló érdekét”²⁰ figyelembe venni.

A fiatakorúakra vonatkozó igazságszolgáltatással összefüggő szabályok és alapelvek az Egyezmény 40. cikkében kerültek rögzítésre az alábbiak szerint.

Eszerint a részes tagállamoknak kötelességük arról gondoskodni, hogy egy gyermeket gyanúsítani, megvádolni vagy elítélni nem lehet olyan cselekmény vagy mulasztás miatt, amely az elkövetés idején sem a hazai, sem a nemzetközi jog szabályai alapján nem volt büntetendő cselekmény.

Emellett a bűncselekmény elkövetésével megvádolt gyermek számára a büntetőeljárás során mindvégig biztosítani kell az ártatlanság vélelmét.

Továbbá az eljárás alá vont gyermeket megilleti a tájékoztatáshoz való jog, amely az ellene emelt vádról, illetve a jogsegély igénybevételéről történő tájékoztatást foglalja magában.

A gyermeket megilleti az a jog is, hogy független és pártatlan hatóság, illetve bíróság, a törvények maradéktalan betartása mellett járjon el az ügyében.

Mindemellett a büntetőeljárás során a gyermek számára biztosítani kell a védelemhez való jogot is, amely magában foglalja azon alapelvet is, miszerint az eljárás megindításáról a lehető legrövidebb időn belül értesíteni kell a szülőket, gyámokat, valamint amennyiben szükséges, úgy ügyvédet, egyéb tanácsadót is.

Ezen személyek a gyermek kihallgatása során is jelen lehetnek.

A gyermek számára a tárgyalás során biztosítani kell a tanúkhöz intézett kérdésfeltevési jogát, valamint bűnössége megállapítása esetén a jogorvoslati jogot is garantálni kell, melynek gyakorlása esetén a bűnösséget kimondó határozatot egy, az elsőfokú döntést hozó bíróságtól független, másodfokú bíróság bírálja felül.

Fentiekén túl az eljárás nyelvét nem értő és beszélő gyermek számára biztosítani kell az anyanyelv használatát, illetve a díjmentes tolmácsolást is.

²⁰ Eredeti megszövegezés: the best interest of the child.

A Gyermekjogi Egyezményben foglaltak szerint az azt ratifikáló államok kötelesek minden szükséges és lehetséges intézkedést megtenni annak érdekében, hogy a büntetőeljárásokat a fenti alapelvek figyelembevételével, illetve azok mentén folytassák le.²¹

Az Egyezménynek a tagállamok nemzeti jogszabályai közé történő implementálását és alkalmazását az ENSZ 1991-ben alapított *Gyermekjogi Bizottsága*²² ellenőrzi, amely egy 18 tagú, független szakértőkből álló testület. Székhelye a genfi Palais Wilsonban található.

Az Egyezményt ratifikáló tagállamok az elfogadást követő két év elteltével, majd ezután ötévente kötelesek jelentés formájában beszámolni a bizottság felé arról, hogy az Egyezményben foglaltakat milyen mértékben építették be a hazai jogrendszerükbe, illetve, hogy a még teljesítésre váró célok elérése érdekében milyen intézkedéseket kívánnak végrehajtani a jövőben. Mindezek mellett a Gyermekjogi Bizottság az Egyezmény bizonyos cikkeihez átfogó kommentárokat is készít, melyeket a tagállamoknak az eljárásaik során maradéktalanul figyelembe kell venniük. Ilyen átfogó kommentár készült többek között a serdülőkori egészség és fejlődés témakörében, a fogyatékkal élő gyermekek jogai kapcsán, továbbá a gyermekek testi, illetve egyéb kegyetlen vagy megalázó bánásmód formájában történő fenyegetésére vonatkozóan is.

IV. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) által megalkotott 2016/800 irányelvének részletes bemutatása

A 2016/800-as Gyermekjogi irányelv megalkotására 2016. május 11. napján került sor, azzal, hogy alkalmazásának kezdő időpontja 2016. június 10. napja, illetve ezt kiegészítő szabályként került rögzítésre, hogy a tagállamok kötelesek voltak 2019. június 11. napjáig végrehajtani az irányelvben foglaltak nemzeti jogba történő implementálását.²³

Az *irányelv személyi hatálya* valamennyi 18. életévét be nem töltött terhelte vonatkozik, kivétel ez alól a szabálysértések elkövetői, azaz az eljárás alá vont személyek.

A jogalkotók az irányelv megalkotásánál alapvető célként tűzték ki, hogy a már korábban deklarált nemzetközi és regionális gyermekjogi normák felhasználásával egy egységes szabályozást hozzanak

²¹ Domokos Andrea (szerk.): A családon belüli erőszak büntetőjogi és társadalmi megítélése in Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XVI. - Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest 2017. - 24. o.

²² Committee on the Rights of the Child

²³ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:230302_2 - 2020.05.03. napi állapot

létre a gyermekkorú gyanúsítottak és vádlottak jogainak védelmének és érvényesülésének biztosítása érdekében.

Alapvető elvként került meghatározásra, hogy a gyermek legfőbb - mindenek felett álló - érdekét kell szem előtt tartani a büntetőeljárás során, melynek okán szükséges a minimumstandardok megalkotása, mellyel kiegészítésre kerülnek a felnőttkorú terhelteket megillető eljárási biztosítékok. Az eljárási biztosíték fogalmát akként definiálhatjuk, hogy olyan biztosíték, amely garantálja, hogy a gyermek az eljárás során megkapja az ellene folyó büntetőeljárás menetének lépéseit, illetve a gyermekeket megillető törvényes jogok ismeretét tartalmazó információhalmazt.

Természetesen a gyermek - életkorából és lelki-pszichikai fejlettségéből adódóan - nem minden információt képes feldolgozni és hasznosítani az eljárás során, ezért elengedhetetlenül szükséges egy ügynevezett közbenső személy bevonása az eljárásba, aki kvázi közvetít a hatóságok és a gyermek között, elsősorban persze a gyermek jogainak érvényesülését szem előtt tartva. Ezen személy nem más, mint a védő, jogi képviselő, ügyvéd, akinek kiemelkedően fontos szerepe van az eljárás során, hiszen a gyermek a szükséges döntések meghozatala során sok esetben kizárólag rá támaszkodhat.

Az irányelv ezt akként fogalmazza meg, hogy a gyermek terhelteknek joguk van ügyvédi segítség igénybevételéhez, illetve joguk van ügyvédi támogatáshoz.

A fentieket tehát az irányelv jogként definiálja, azonban vannak olyan helyzetek, melyek fennálltakor kötelező a gyermek számára az ügyvédi segítségnyújtás. Ilyen eset, amikor a bűncselekmény elkövetésével meggyanúsított gyermeket azért állítják bíróság elé, mert ott a fogvatartásáról hoznak döntést, továbbá a fogvatartás teljes ideje alatt kötelező számára az ügyvédi támogatás.

Fentieken túl az irányelv rendelkezik arról is, hogy a gyermeket nem lehet börtönben végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre ítélni, amennyiben az eljárás során nem vett igénybe ügyvédi segítséget.²⁴

Mindezekon felül a gyermekkorú gyanúsítottakat, vádlottakat érintő ügyekben a megfelelő kompetenciával rendelkező személynek kell eljárnia akár a nyomozóhatóság tagjaként akár ügyészként, akár a bíróság eljáró tagjaként.

Továbbá a 2016/800-as irányelvben is rögzítésre kerül az, amit az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése már az 1990-ben megalkotott Havannai Szabályokban is deklarált.

²⁴ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:230302_2 - 2023. augusztus 18. napi állapot

Az ENSZ Közgyűlése 1990. december 14. napján, Havannában fogadta el azon határozatát, amelyben lényegében megismételték az 1985-ben elfogadott Pekingi Szabályokat, illetve kihangsúlyozták azok elvi jelentőségét.

Az irányelv annyival egészíti ki a fenti gondolatsort, hogy a szabadságvesztés végrehajtása során a gyermekkorú elkövetők felnőtt elkövetőktől való elkülönítését csak abban az esetben tartja szükségesnek, ha a gyermek legfőbb érdeke ezt szolgálja.

A gyermek legfőbb, azaz mindenek felett álló érdekét esetenként és elkövetőnként külön-külön szükséges vizsgálni figyelembe véve a gyermekkorú elkövetők életkori sajátosságait, pszichés alkatát, továbbá az általuk elkövetett cselekmény jellegét, erőszakosságát, valamint a gyermekek társadalmi háttérét, illetve a törvényes képviselők eljárásba történő bevonásának lehetőségét is.

A 2016/800-as irányelv a fentiekben kifejtettek túl az alábbi egyéb eljárási biztosítékokat fogalmazta meg.

- A gyermek személyes jelenlétét biztosítani kell a tárgyaláson
- A gyermek számára biztosítani kell a meghallgatásához fűződő jog érvényesülését az eljárás teljes időtartama alatt
- A gyermek számára biztosítani kell a tényleges, megfelelő védelemhez való jogot
- A gyermeket megilleti a tájékoztatáshoz való jog
- A törvényes képviselőt, szülőt, gyámot, gondnokot haladéktalanul értesíteni kell az eljárás megindításáról, illetve annak menetéről
- A törvényes képviselő, szülő, gyám, gondnok számára biztosítani kell, hogy a gyermekkorú terhelt meghallgatásakor jelen lehessen
- A gyermek meghallgatását és egyéni értékelését megfelelő képzettséggel rendelkező személy végezze
- Amennyiben a gyermeket megfosztják a szabadságától, úgy szükséges orvosi vizsgálat elvégzése a letartóztatás vagy a szabadságvesztés büntetés elrendelését megelőzően
- A gyermek magánéletét az eljárás valamennyi szakaszában védeni szükséges
- A gyermeket érintő büntetőeljárást zártan kell lefolytatni
- A gyermek számára szükséges hatékony jogorvoslati lehetőségeket biztosítani az eljárás valamennyi szakaszában.

Ami a tárgyaláson való *személyes jelenlét biztosítását* illeti, ezzel kapcsolatban szükséges kifejtteni, hogy a gyermek számára ez elsősorban jog, és nem kötelezettség. Ugyanakkor kétségtelen, hogy amennyiben a gyermek nem jelenik meg a tárgyaláson, úgy az ügyében eljáró bírói tanácsban felmerül annak a lehetősége, hogy a gyermek nem elég felelősségteljes, amely akár kedvezőtlen irányba is befolyásolhatja a megítélését.

A fentiekhez fűzőik a *meghallgatáshoz fűződő jog* érvényesítése, amely szorosan összekapcsolódik a *hatékony védekezés jogával*. Egy büntetőeljárás során a hatóságok elsődleges célja és feladata a bűncselekmény elkövetésének, körülményeinek a tisztázása, továbbá az elkövető szándékának a feltárása, amelyhez elengedhetetlen eszköz a terhelt vallomása. Ezt az ügyész közvetlen bizonyítékként használhatja fel a tárgyalás során.

A *tájékoztatáshoz fűződő jog* tartalma szerint több részre osztható. Egyrészt a gyermekkorú terheltet tájékoztatni kell az eljárás pontos menetéről, az eljárás lefolytatásának általános szempontjairól, az eljárásban résztvevő személyekről, és amennyiben lehetséges az eljárás várható időtartamáról. Másrészt teljeskörű tájékoztatást kell kapniuk az őket megillető jogokról, harmadrészt pedig az őket terhelő kötelezettségekről is.

A törvényes képviselőket érintő *értesítési kötelezettség* teljesítése sok esetben kihívás elé állítja az eljárásban résztvevő hatóságok tagjait, mivel előfordulhat, hogy a gyermek törvényes képviselője jogilag nem tisztázott, vagy a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezés hatálya alatt áll. Ilyen esetben elengedhetetlenül szükséges a területileg illetékes gyámhivatal értesítése is az eljárás megindítását, valamint az egyes eljárási cselekményeket illetően.

A *törvényes képviselő jelenlétét biztosítani kell* az egyes eljárási cselekményeknél. Ezt a legegyszerűbben úgy lehetne megfogalmazni, hogy amely eljárási cselekményen a gyermek terhelt jelen lehet, azon a törvényes képviselő is jelen lehet. Mindemellett kérdésfeltevési, észrevételezési jog is megilleti őt, melyet a hatóságok eljáró tagjainak kötelességük biztosítani.

A korábbiakban már esett szó a gyermek meghallgatását végző személy *megfelelő végzettségéről, kompetenciájáról*, mely szintén szükségszerűen kell, hogy érvényesüljön a gyermekkorú terhelteket érintő büntetőeljárások során.

Mindez nemcsak az iskolai végzettséget foglalja magában, hanem azon követelményt is, miszerint a gyermek meghallgatását és egyéni értékelését elvégző személynek olyan empatikus képességekkel kell rendelkeznie, melyek elősegítik a bűncselekmény hatékony és teljeskörű felderítését anélkül, hogy a gyermeket megillető jogok érvényesülése csorbát szenvedne.

A meghallgatás alatt mindvégig tiszteletben kell tartani a gyermek jogait, illetve figyelembe kell venni azon tényt is, hogy sok esetben a gyermek nyelvezete eltér a felnőttek által használttól, így szükségessé válhat ahhoz idomulni a meghallgatás során.

Az irányelv a fentiekén túlmenően eljárási biztosítékként fogalmazza meg a szakszerű *orvosi ellátás biztosítását* is az eljárásban, amennyiben a bíróság a gyermeket megfosztja a szabadságától. Ehhez az eljáró hatóságtól független orvosi ellátórendszerre van szükség.

Az orvosi vizsgálat során készült lelet tartalmát az eljáró bíróság figyelembe veheti döntésének meghozatala során.

Az irányelv előírást tartalmaz arra vonatkozóan is, hogy a gyermek terheltek *magánélethez való jogát védelmezni kell*, és azt szükséges tiszteletben tartani az eljárás valamennyi szakaszában.

Mindez elsősorban a gyermek életkorából adódóan a családi és baráti kapcsolatait, iskolai előmenetelét érinti.

A fentiekhez nagy mértékben kapcsolódik azon biztosíték, miszerint a gyermekeket érintő büntetőeljárásokat *főszabályként zártan kell lefolytatni*.

Ez elsődlegesen a gyermek sérülékenységevel függ össze, mivel az eljárás során fontos a gyermekkorú terhelt pszichéjének kímélete, mely egy olyan tárgyaláson, amelyen bárki jelen lehet, könnyen sérülhetne.

Az utolsó egyéb eljárási biztosíték, melyet jelen dolgozatban kiemelnék, az a *hatékony jogorvoslati lehetőség* biztosítása, amely szintén alapvető fontossággal bír a gyermekkorú gyanúsítottakat és terhelteket érintő eljárások során.

Ezen biztosíték kapcsán pedig vissza kell utalnunk a hatékony védelem jogának biztosítására is, mely elsősorban egy szakképzett, tapasztalt védő tárgyaláson való jelenlétével érhető el.

V. A gyermekjogok érvényesülésének biztosítása a gyermekvédelmi jelzőrendszer által

A téma feldolgozásának szempontjából elengedhetetlen a gyermekvédelmi jelzőrendszer két alapvető elemének, a gyámhatóság és a gyámhivatal fogalmának tisztázása figyelemmel arra, hogy a köznapi nyelvvezetben ezen fogalmak gyakran összekeverednek és egymás szinonimáiként használják őket, azonban ez helytelen, mivel rokonfogalmak ugyan, de nem egy a jelentésük.

A gyámhatóság egy gyűjtőfogalom, melynek egyik alcsoportját képezi a gyámhivatal tekintettel arra, hogy a gyámhatóság feladat- és hatáskörét három jogintézmény gyakorolhatja az alábbiak szerint:²⁵

- Települési jegyző,
- Gyámhivatal - azaz a fővárosi és megyei kormányhivatal gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatala, illetve a
- Gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörökben eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal.

A gyámhivatal feladat- és hatásköre a jegyzőhöz képest szerteágazóbb.

Feladatait több nagyobb területre tudjuk bontani, mely területeken belül számos specifikus feladata van, melyek az alábbiak:

- gyermek érdekében ellátandó feladatok,
- pénzügyi és természetbeni támogatással kapcsolatos feladatok,
- gyermek családi jogállásának rendezése érdekében ellátandó feladatok,
- örökbefogadással kapcsolatos feladatok,
- perindítási és perkezdeményezési feladatokat,
- kérheti a bíróságtól az elhunyt személy holtának nyilvánítását,
- kapcsolattartással, szülői felügyeleti joggal és gyermektartásdíjjal kapcsolatos feladatok,
- gyámsággal, gondnoksággal kapcsolatos feladatok,
- vagyonkezelési feladatok.

²⁵ <https://u-szeged.hu/efop362-00007/minden-szocikk/gyamhatosag> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot

Témánk szempontjából az elsőként említett, a *gyermek érdekében ellátandó feladatok* kifejtése igényel említést.

Mindezek alapján a gyámhivatal által a gyermek érdekében ellátandó feladatok közé sorolható például, hogy ideiglenes hatállyal elhelyezi a gyermeket a különélő másik szülőnél, más hozzátartozónál, nevelőszülőnél, vagy gyermekotthonban; továbbá nevelésbe veszi a gyermeket és egyidejűleg gyermekvédelmi gyámot rendel ki neki; megállapítja a szülői felügyeleti jog szünetelését, megszűnését, feléledését; dönt az utógondozás elrendeléséről; dönt a gyermek védelembe vételéről, illetve megelőző pártfogás elrendeléséről vagy annak megszüntetéséről.²⁶

Fentiekén túl szükséges néhány, a gyámhivatal eljárásával kapcsolatos alapfogalom definiálása.

A *családsegítő* a család- és gyermekjóléti központnál az alapszolgáltatás során szociális segítőmunkát végző szakember.

Az *esetmenedzser* a család-és gyermekjóléti központ szociális szakembere/munkatársa, aki az adott eljárás illetékességi területén látja el a gyermekvédelmi gondoskodáshoz kapcsolódó, hatósági intézkedést megelőző és követő segítő tevékenységet, illetve biztosítja a szolgáltatási tartalmakat.

A *családlátogatás* a szociális munka egyik legfontosabb eszköze, az esetkezelés folyamatának szerves része, melynek során a családsegítő / esetmenedzser személyesen keresi fel a szolgáltatást igénybevevőt a lakókörnyezetében, tartózkodási helyén.

Alapvetően előre egyeztetett időpontban, de indokolt esetben történhet előre nem egyeztetve is. A családlátogatás célja lehet kapcsolattartás, információszerzés, családtagokkal, rokonokkal való személyes megismerkedés, a szolgáltatást igénybe vevő közvetlen életterének megismerése, tájékozódás a kultúrájáról, életviteléről, szokásairól, természetes támogató rendszeréről.

Esetmegbeszélésről akkor beszélünk, ha egy, a problémákat feltáró, megbeszélő, illetve a gondozási folyamat feladatellátását egyeztető munkaformát említünk, amely egy adott eset (gyermek vagy család) ügyében az összes, az aktuális probléma megoldásában érintett szakember bevonásával történik. Célja a közös problémadefiniálás, az esetvezetés során vállalt feladatok tisztázása, a segítő

²⁶ 331/2006. (XII. 23.) Korm. rend. 4. §

folyamat együttes megfogalmazása, megtervezése. Esetmegbeszélés a szociális segítő tevékenység során több alkalommal megszervezhető, illetve megszervezendő.

Az *egyéni-gondozási nevelési terv* fogalma: az a terv, amelyet a hatósági intézkedést követően a család-és gyermekjóléti központ esetmenedzsere készít, koordinál, továbbá ő a felelős annak végrehajtásáért. A terv tartalmazza a gyermek veszélyeztetettségének okait, a probléma megoldásához vezető lépéseket, valamint a probléma megoldásában résztvevő, szerepet, feladatot vállaló bevont szakemberek és a család, hozzátartozók, valamint a gyermek feladatait és az azokhoz kapcsolódó konkrét határidőt is.

A gyámhivatal intézkedési közül kiemelném a *védelembe vétel* fogalmát, mely az alábbiakat jelenti. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény²⁷ 15. § (4) bekezdésében rögzített gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések egyike, amelye akkor kerül sor, ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható²⁸

A védelembe vétellel egyidejűleg a gyermek gondozásának folyamatos segítése és ellátásának megszervezése, a szülői nevelés támogatása érdekében a gyámhatóság felhívja a gyermekjóléti központot a védelembe vételhez kapcsolódó gyermekjóléti szolgáltatási feladatok esetmenedzselésének ellátására és a veszélyeztetettség okának megszüntetése érdekében intézkedést tesz, melyek az alábbiakban foglalhatók össze:²⁹

- kötelezi a szülőt, hogy folyamatosan vegye igénybe a gyermekek napközbeni ellátását, illetve a gyermekek átmeneti gondozását,
- kötelezi a szülőt, hogy gyermekével keressen fel valamely családvédelemmel foglalkozó személyt vagy szervezetet,
- kötelezi a szülőt arra, hogy gyermeke vegye igénybe az egészségügyi szolgáltatásokat,
- kezdeményezi a háziorvosnál - súlyos veszélyeztetettség esetén bármely orvosnál - a betegsége, illetve szenvedélybetegsége következtében állandóan vagy időszakosan kóros elmeállapotú szülő, illetve a gyermekkel együtt élő más hozzátartozó orvosi vizsgálatát,

²⁷ A továbbiakban: Gyvt.

²⁸ Gyvt. 68. § (1) bekezdés

²⁹ Gyvt. 68. § (3) bekezdés

- intézkedik - az illetékes szervek bevonásával - a gyermek egészségét veszélyeztető körülmények megszüntetéséről,
- magatartási szabályokat állapít meg a gyermek számára a kifogásolt magatartás megszüntetése érdekében,
- figyelmezteti a szülőt helytelen életvezetésének, magatartásának következményére, és felszólítja annak megváltoztatására
- kötelezheti a szülőt és a gyermeket, illetve felkérheti a konfliktusban érintett más személyt arra, hogy a nevelési-oktatási intézményben előforduló erőszak miatt kialakult helyzet vagy más súlyos konfliktushelyzet kezelése érdekében jelenjen meg iskolapszichológusi vizsgálaton, illetve vegye igénybe a konfliktuskezelést segítő szolgáltatást,

A megelőző pártfogás intézménye egy viszonylag új fogalom a Gyvt-ben. Lényege, hogy a gyámhatóság a bűncselekmény vagy az elzárással is sújtható szabálysértés elkövetése miatt indult védelembé vétel iránti eljárásban, vagy a már fennálló védelembé vétel mellett az ügyészségnek, a nyomozó hatóságnak a bűncselekmény vagy a szabálysértési hatóságnak a szabálysértés elkövetéséről tájékoztató, a gyámhatóság felé tett jelzését követően megkeresi a pártfogó felügyelői szolgálatot környezettanulmány és a gyermek veszélyeztetettségének bűnmegelőzési szempontú kockázatértékelése beszerzése céljából.

Végül a gyámhivatal feladatkörébe tartozó egyik legkiemelkedőbb fontosságú intézkedés az *ideiglenes hatályú elhelyezés*, amely alapján amennyiben a gyermek felügyelet nélkül marad, vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges, a gyámhatóság, valamint a rendőrség, az ügyészség, a bíróság a gyermeket fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható határozatával ideiglenesen a Gyvt. 72. § sorrend szerinti megfelelő elhelyezési helyre helyezi el.³⁰

A gyámhivatal feladatkörébe tehát a fenti intézkedések tartoznak, amennyiben az eljáró szakember családon belüli erőszakra utaló jelet fedez fel a hozzátartozók között.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy ezen családok legfőbb jellemzője a hátrányos szociokulturális környezet. Az áldozatként feltűnő gyermekek vagy házastársak szinte mindegyike megemlíti az italozó

³⁰ Gyvt. 72. § (1) bekezdés

életmódot, a rendkívül rossz anyagi körülményeket, a gyermekek esetében a szülők alacsony iskolai végzettségét, amely miatt egyáltalán nem, vagy csak nehezen találnak munkát maguknak, és amennyiben rendelkeznek munkahellyel, az ott kapott munkabér sem fedezi anyagi biztonságukat. Ekkor szükségszerűen előáll az a feszült helyzet, amelyben a konfliktusok, a viták, veszekedések mindennapossá válnak, az áldozat szerepében feltűnő szülő idegileg összeroppan, vagy ő is az alkohol, netán a kábítószer függésébe kerül. Mindez olyan helyzetet teremt a gyermek számára, amely lelkiileg rendkívül megterhelő, és kilátástalannak tűnhet a gyermek számára. Ekkor úgymond megmentőként tűnhet fel életében a gyámhivatal képviselőjében eljáró családsegítő vagy esetmenedzser, akinek rengeteg türelemmel kell fordulnia a sértett felé, hiszen alapvetően bizalmatlan mindenkivel szemben, és magas falat épített maga köré, melyet tégláról téglára kell lebontani.

A lelkiismeretes, munkájukat kiválóan ellátó gyámhivatali szakemberek nem kevés idő és energia ráfordításával sikert érhetnek el, a gyermekek bizalmába férkőzhetnek, akik ennek hatására megnyílnak előttük, és őszintén, kendőzetlenül beszélnek az őket, vagy valamely szülőjüket ért erőszakos cselekményről, legyen szó akár fizikai, akár lelki bántalmazásról.

A gyámhivatal eljáró tagjának ekkor kötelessége jelzéssel élni a helyi családsegítő központ felé is, akikkel egyeztetve - amennyiben a helyzet súlyossága ezt indokolja - feljelentést tehetnek a rendőrségen, illetve saját hatáskörükben is megindíthatják a fentiekben kifejtett védelembé vételi eljárást, vagy súlyosabb esetben az ideiglenes hatályú elhelyezéssel járó eljárást is.

Kiemelendő továbbá a szerepük a büntetőeljárás során is, hiszen támogató segítségükkel kerülhet sor a sértett gyermek szakszerű, tényfeltáró kihallgatására, amely alapvető fontossággal bír az elkövető felelősségre vonásának tárgyában.

VI. Összegzés

Összegzésképpen elmondható, hogy a gyermekeket megillető jogok érvényesülésének fontossága átszötte az emberiség történelmét, és jelen van a mindennapokban is.

A gyermek a legfőbb érték, melyet mindenkinek tiszteletben kell tartania, hiszen a jövő az ő kezükben van, ahogyan bánunk velük szülőként, úgy fognak bánni ők is a saját gyermekükkel. Mindezek okán rendkívül fontos az egyensúly megteremtése a gyermek mindenekfelett álló érdeke, az igazságszolgáltatás, és a társadalmi érdek között, mely minden állampolgár közös feladata és célja.

Felhasznált irodalom

Szakirodalom

- *Barkó Éva (szerk.): A gyermekbántalmazás Magyarországon (Tanulmánykötet) Bp., 1995.*
- *Faix Nikoletta: A gyermeki jogok kialakulása a nemzetközi jogban és az igazságszolgáltatásra gyakorolt hatásuk, in: Eljárásjogi Szemle, 2016/4., 2016. évfolyam*
- *György Júlia: A „nehezen nevelhető” gyermek. Bp. 1974.*
- *Hanák Katalin: Társadalom és gyermekvédelem. Bp. 1978.*
- *Kerecsi Klára: A gyermekek jogait és érdekeit sértő bűncselekmények In Gödöny József (szerk.): Kriminológiai és kriminalisztikai tanulmányok. 28. kötet. Bp. 1991.*
- *Kerecsi Klára: A védtelen gyermek. Erőszak és elhanyagolás a családban. Bp. 1995.*
- *Nagy Anikó és Törő Klára: Gyermekbántalmazás. Medicina Kiadó, Bp. 2016.*
- *Németh Zsolt: „A gyermeknek mindig hinni kell...” Család, Gyermek, Ifjúság, 1994. 1. szám.*
- *Rózsás Eszter: A gyermekjogok tartalma, érvényesülése és védelme (Doktori PhD értekezés) - Pécs, 2008.*

Jogszabályok jegyzéke

- A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény - Gyvt.
- 149/1997. (IX. 10.) Korm. rend. a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
- 331/2006. (XII. 23.) Korm. rend. a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről
- ENSZ Közgyűlési határozat a fiatalok igazságszolgáltatásában alkalmazandó általános minimum követelményekről 40/33. - Pekingi Szabályok
- ENSZ Közgyűlési határozat a szabadságuktól megfosztott fiatalok védelméről 45/113. - Havannai Szabályok
- 45/112. számú ENSZ Közgyűlési határozat - Rijádi Iránymutatások
- ENSZ Közgyűlési határozat a szabadságelvonással nem járó intézkedésekkel kapcsolatos ENSZ minimumszabályokról 45/110. - Tokiói Szabályok

- Az ENSZ Közgyűlésének a Gyermek Jogairól szóló Egyezményéről szóló 44/25. számú határozata - New Yorki Gyermekvédelmi Egyezmény
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/800 irányelve (2016. 05. 11.)

Internetes források

- <https://hu.wikipedia.org/wiki/Ta%C3%BCgetosz> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot
- <https://u-szeged.hu/efop362-00007/minden-szocikk/gyamhatosag> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot
- <https://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/143-dr-dallosne-dr-farkas-edina-fiatalokor-terheltek-a-buntetoeljarasban> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot
- <https://www.savethechildren.net/> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot
- <https://unicef.hu/unicef-magyarorszagon/> - Letöltve: 2023. augusztus 17. napi állapot